

Risiko- og kapitalstyring

Redegjørelse i henhold
til Pilar 3 2020

SpareBank
TELEMARK

Innhold

1	Innledning	04
	Nøkkeltall per 31.12.2020	05
2	Kapital og kapitalkrav	06
	Kapitaldekningsregelverket	06
	Pilar 1 – minimumskrav til ansvarlig kapital	06
	Pilar 2 – vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging	07
	Pilar 3 - offentliggjøring av informasjon	07
3	Ansvarlig kapital og kapitalkrav	09
4	Risiko- og kapitalstyring	12
	Overordnet risikoprofil	12
	Organisering og organisasjonskultur	12
	Kontroll- og styringsstruktur	12
	Prosess for vurdering av risikoeksponering og kapitalbehov (icaap)	14
5	Styring og kontroll av risiko	16
	Kredittrisiko	16
	Konsentrasjonsrisiko	22
	Likviditetsrisiko	22
	Markedsrisiko	23
	Risiko for uforsvarlig gjeldsoppbygging	25
	Operasjonell risiko	25
	Forretningsrisiko	26
	Strategisk risiko	26
	Eierrisiko	26
	ESG-risiko	27
	Godtgjørelsesordninger	27
6	Beregnet økonomisk kapital (pilar 2)	29
7	Sammenligning av regulatorisk og beregnet pilar 2-krav	30
8	Kapitalmål og kapitalvurderinger	30
9	Vedlegg	30

Innledning

Pilar 3 - dokumentet gir en beskrivelse av Sparebanken Telemarks risiko- og kapitalstyring. Dokumentet er utarbeidet i samsvar med de krav som stilles i Forskrift om kapitalkrav og nasjonal tilpasning av CRR/CRD IV del XI § 42 og finansforetakslovens § 14-5 om offentliggjøring av finansiell informasjon.

Alle tall er oppgitt i mnok så sant ikke annet er opplyst.

Pilar 3 oppdateres årlig med mindre det skjer vesentlige endringer med betydning for vurderingen av konsernets finansielle stilling vil dokumentet oppdateres med ny informasjon.

Periodisk informasjon om kapitaldekning og minimumskrav til ansvarlig kapital er tilgjengelig i konsernets kvartalsrapporter.

Utover den informasjon som er tilgjengelig i dette dokumentet med vedlegg vises det til Om oss/investor

på Sparebanken Telemark sin hjemmeside <https://sparebank1.no/nb/telemark>.

Bankens strategi vektlegger dialog med ulike interessegrupper der åpenhet, forutsigbarhet og gjennomsiktighet settes i fokus. Informasjon om bankens utvikling og resultater skal være korrekt, relevant og tidsriktig og skal sørge for at bankens ulike interessegrupper kan holde seg løpende orientert. Det overordnede målet med informasjonen er å skape tillit hos myndigheter, eiere, kunder og långivere. Banken etterlever så langt det lar seg gjøre anbefalingene fra www.nues.no.

Kjernevirksomheten til banken er å skape verdier gjennom å ta bevisst og forsvarlig risiko. Risiko- og kapitalvurderingsprosesser skal sikre at banken har en strukturert og dokumentert prosess for vurdering av risikonivå, og at kapitaldekningen er tilpasset bankens virksomhet og risikoprofil og regulatoriske krav.

Nøkkeltall per 31.12.2020

Finansielle nøkkeltall for konsernet Sparebanken Telemark:

- Resultat etter skatt 334 (339)¹mnok
- Egenkapitalavkastning 9,3 (10,3)%
- Ren kjernekapitaldekning 17,2 (18,0)² %
- Utlånsvekst inkludert overføring til kredittforetak 13,4 (6,3) %
- Innskuddsvekst 10,1 (6,9) %

Likvidetsrisikoen til banken er redusert gjennom spredning av innlånene på ulike markeder, innlånskilder, instrumenter og løpetider. Banken har en forsvarlig forfallsprofil.

Innskudd fra kunder er bankens viktigste finansieringskilde. Innskuddsdekningen målt som innskudd i % av brutto utlån på balansen er ved utgangen av 2020 på 69,4 %.

Et viktig instrument for langsiktig innlåning er overførsel av utlån til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS. Banken har per 31.12.2020 overført 11.386 mnok til disse kredittforetakene.

Kredittrisiko anses å være den vesentligste risikoen i bankens virksomhet, og er under kontinuerlig overvåking. Det er styrets policy at banken skal ha en moderat kredittrisikoprofil.

Bankens risikoprofil vurderes som moderat til lav. Soliditeten er god og banken står godt rustet til å møte nye utfordringer samt å innfri bankens langsiktige mål og strategier.

1) Tall i parentes gjelder foregående år (gjelder hele dokumentet)
2) Forholdsmessig konsolidert

Kapital og kapitalkrav

Kapitaldekningsregelverket

Banken følger EUs kapitaldekningsregelverk for banker og verdipapirforetak CRD IV/CRR.

Kapitaldekningsregelverket bygger på en standard for kapitaldekningsberegninger hvor formålet er å styrke stabiliteten i det finansielle systemet gjennom følgende virkemidler:

- Risikosensitivt kapitalkrav
- Regulatoriske krav til risikostyring og kontroll
- Tilsynsmessig oppfølging
- Informasjon til markedet

Regelverket skal sørge for at det blir økt samsvar mellom hvordan myndighetene setter krav til kapitaldekning i foretakene og den metodikken foretakene selv benytter for å beregne og vurdere sitt eget kapitalbehov.

Regelverket består av tre pilarer:

Pilar 1: Minimumskrav og bufferkrav til ansvarlig kapital

Pilar 2: Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging

Pilar 3: Offentliggjøring av informasjon

Forholdsmessig konsolidering

Finansforetaksloven § 17-13 2.ledd pålegger Sparebanken Telemark forholdsmessig konsolidering av eierandeler i finansforetak i SpareBank1 Alliansen, for kapitaldekningsformål. Departementet kan ved forskrift eller enkeltvedtak gjøre unntak fra kravet om forholdsmessig konsolidering av eierandeler på mindre enn 10 % i andre foretak enn kredittforetak.

Banken foretar forholdsmessig konsolidering for eierandeler i SB1 Boligkreditt AS, SB1 Næringskreditt AS, SB1 Kredittkort AS, SB1 Finans Midt Norge AS og BN Bank ASA.

Bankens investering i datterselskap faller inn under størrelsesunntaket i forskrift om kapitalkrav og nasjonal tilpasning av CRR/CRD V. Det utarbeides derfor ikke kapitaldekning på konsolidert nivå.

Kapitaldekningsregelverket inneholder ulike metoder for beregning av kapitalkravet i pilar 1 og pilar 2. Sparebanken Telemark benytter standardmetoden for beregning av kredittrisiko og basismetoden for operasjonell risiko.

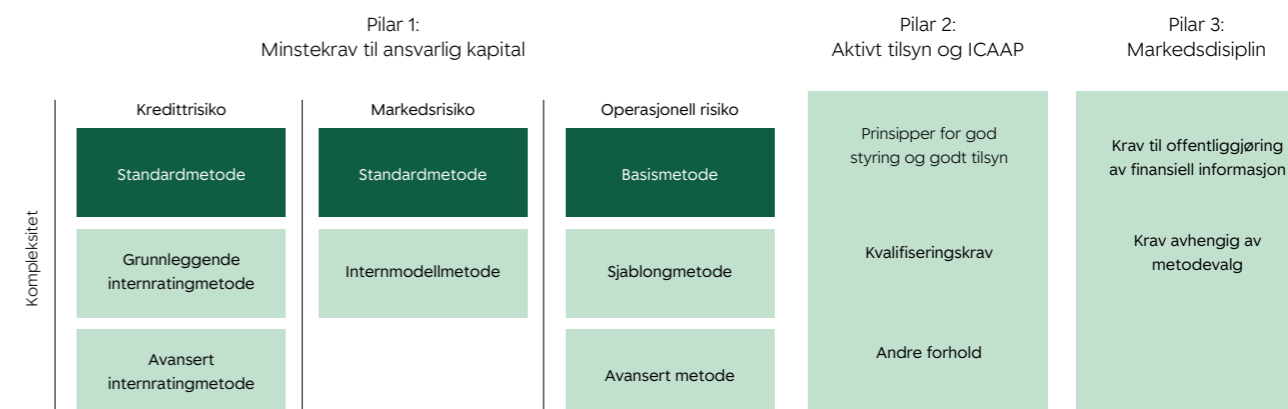
Pilar 1 – Minimumskrav til ansvarlig kapital

Det følger av finansforetaksloven § 14-1 at banker minimum skal ha en ren kjernekapital, kjernekapital og ansvarlig kapital på henholdsvis 4,5, 6,0 og 8,0 % av risikovektet beregningsgrunnlag.

I tillegg skal bankene ha en bevaringsbuffer på 2,5 %, en systemrisikobuffer på 3,0 % og en motsyklisk kapitalbuffer mellom 0 og 2,5 %, jfr. finansforetaksloven § 14-3. Motsyklisk kapitalbuffer er per 31.12.2020 på 1,0 %³. Bufferkravene skal oppfylles med ren kjernekapital. Til sammen gir dette banken et minste- og bufferkrav etter pilar 1 til ren kjernekapitaldekning på 11,0 %, kjernekapitaldekning på 12,5 % og kapitaldekning på 14,5 %.

3) Redusert fra 2,5 % til 1,0 % 13.03.2020 grunnet Covid-19.

Illustrasjon av bankens metoder for å beregne minimumskrav til ansvarlig kapital iht. Pilar 1.

Samlet ansvarlig kapital er summen av kjernekapital og tilleggskapital. Beregningsgrunnlag og ansvarlig kapital er beskrevet og spesifisert i dokumentets kapittel 3.

Pilar 2 – Vurdering av samlet kapitalbehov og tilsynsmessig oppfølging

Regelverket omfatter krav til bankens egen prosess for vurdering av risiko og nødvendig kapital. I Finanstilsynets rundskriv nr. 12/2016 med oppdaterte vedlegg og lovhenvendelser av 09.10.2019, er prinsipper og metoder for «Internal Capital Assessment Process – (ICAAP)» prosessen ytterligere tydeliggjort. Sparebanken Telemarks prosess for vurdering av risikoprofil og kapitalbehov er beskrevet i dokumentets kapittel 5. I tillegg gir pilar 2 retningslinjer for myndighetenes vurderingsprosess.

Finanstilsynet foretar jevnlig vurdering av foretakenes risiko og kapitalbehov (SREP) og offentliggjør sine vedtak om pilar 2-krav. I vurderingen legges det til grunn at foretaket skal ha kapital ut over minstekravet og bufferkrav for risikoer som foretaket er utsatt for og som ikke, eller bare delvis, er dekket i minstekravet i pilar 1. Sparebanken Telemark er i Finanstilsynets brev av 18.12.2017 definert som gruppe 3-foretak for SREP-formål. For gruppe 3-foretak skal det gjennomføres en detaljert SREP-vurdering med skriftlig tilbakemelding hvert tredje år. 13. november 2017 mottok banken et bankspesifikt pilar 2-krav for morbank på 2,2 % som skal dekkes innenfor ren kjernekapital. Kravet ble gjort gjeldende fra 31.12.2017. Banken har ikke mottatt justert vedtak fra Finanstilsynet om kapitalbehov som følge av det utvidede kravet til konsolidering av eierandeler i finansforetak i samarbeidende grupper, men har foretatt en omregning av krav gitt til morbank.

Sparebanken Telemark oppfylder i hele prognoseperioden myndighetenes krav til ren kjernekapital inklusiv motsyklisk buffer og ovennevnte pilar 2-krav.

Banken mottok brev fra Finanstilsynet 23.01.2020 vedrørende SREP-prosessen for 2020. Basert på henvendelsen sendte banken sendte inn ICAAP/ILAAP styrebehandlet 16.12.2019. I lys av Covid-19 og usikkerheten pandemien har medført, besluttet Finanstilsynet å utsette SREP-prosessen for 2020. Videre prosess for 2021 er ikke initiert fra Finanstilsynet.

Beregningene er gjennomført for perioden 2021-2023 ut i fra estimert beregningsgrunnlag, kapitalbehov, ren kjernekapital, kjernekapital og kapitaldekning.

Pilar 3 – Offentliggjøring av informasjon

Formålet med pilar 3 er å supplere minimumskravene i pilar 1 og den utvidede tilsynsmessige oppfølgingen av pilar 2 med offentliggjøring av informasjon knyttet til risiko- og kapitalbehovsvurderinger. Pilar 3 skal bidra til økt markedsdisiplin gjennom krav til offentliggjøring av informasjon. Bankene skal offentliggjøre opplysninger som gir markedsaktørene mulighet til å vurdere foretakenes risikoprofil, kapitalisering og styring og kontroll med risiko. Dette dokumentet sammen med årsrapport og kvartalsrapporter 2020 oppfylder bankens plikt til offentliggjøring av informasjon etter denne delen av kapitaldekningsregelverket.

Ansvarlig kapital og kapitalkrav

Forholdsmessig konsolidering

Beløp i mnok	31.12.20	31.12.19
Ansvarlig kapital		
Ren kjernekapital	3 421	3 144
Kjernekapital	3 573	3 307
Ansvarlig kapital	3 904	3 634
Beregningsgrunnlag		
Beregningsgrunnlag	19 924	17 419
Kapitaldekning		
Ren kjernekapitaldekning	17,2 %	18,0 %
Kjernekapitaldekning	17,9 %	19,0 %
Kapitaldekning	19,6 %	20,9 %
Uvektet kjernekapitaldekning (Leverage ratio (LR))	7,9 %	8,4 %

Kapitaldekning for morbanken uten forholdsmessig konsolidering

Beløp i mnok	31.12.20	31.12.19
Kjernekapital		
Eierandelskapital	1 090	1 090
Overkursfond	98	98
Hybrid kapital	100	100
Utjevningsfond	478	396
Sparebankens fond	1 800	1 646
Annen egenkapital	4	16
Balansført egenkapital	3 571	3 346
Balansført egenkapital som ikke inngår i ren kjernekapital	-65	-89
Fondsobligasjoner (hybridkapital) inkludert i bokført egenkapital	-100	-100
Verdijusteringer som følge av kravene om forsvarlig verdsettelse	-1	-1
Fradrag for vesentlige og ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	-558	-584
Ren kjernekapital	2 847	2 572
Fondsobligasjoner	100	100
Fradrag for vesentlige og ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	-3	-3
Kjernekapital	2 944	2 669
Ansvarlig lånekapital	251	251
Fradrag for ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	-5	-6
Ansvarlig kapital	3 189	2 914
Risikovektet beregningsgrunnlag		
Kreditrisiko	14 858	12 737
Operasjonell risiko	1 204	1 130
CVA-tillegg (motpartsrisiko derivater)	45	21
Totalt beregningsgrunnlag	16 107	13 887

Kapitaldekning	31.12.20	31.12.19
Ren kjernekapitaldekning	17,7 %	18,5 %
Kjernekapitaldekning	18,3 %	19,2 %
Kapitaldekning	19,8 %	21,0 %
Uvektet kjernekapitaldekning (Leverage ratio (LR))	9,8 %	10,1 %
Bufferkrav		
Bevaringsbuffer	403	347
Motsyklisk buffer	161	347
Systemrisikobuffer	483	417
Sum bufferkrav til ren kjernekapital	1 047	1 111
Minimumskrav til ren kjernekapital	725	625
Tilgjengelig ren kjernekapital	1 075	836

Skjema for offentliggjøring av sammensetningen av ansvarlig kapital for morbanken Sparebanken Telemark – se vedlegg, Pilar 3 per 31.12.2020 excel.

Spesifikasjon av risikovektet kredittrisiko	31.12.20	31.12.19
Lokale og regionale myndigheter	53	49
Institusjoner	326	253
Foretak	834	1 325
Massemarked	2 096	1 746
Pantesikkerhet i eiendom:		
- Pantesikkerhet i boligeiendom	6 566	5 826
- Pantesikkerhet i næringseiendom	3 180	2 804
Forfalte engasjementer	71	107
Høyrisiko-engasjementer	1 073	
Obligasjoner med fortrinnsrett	72	46
Andeler i verdipapirfond	9	9
Egenkapitalposisjoner	401	375
Øvrige engasjementer inkl utsatt skatt	176	197
Sum kredittrisiko	14 858	12 737

Tabeller vedrørende bufferkrav og spesifikasjon av kredittrisiko – risikovektet gjelder morbank.

Kreditteksponering etter standardmetoden viser at boligkategorien er den største kategorien i beregningsgrunnlaget. Den inngår i eiendoms-kategorien og vektet med 35 %. Foretak vektet med 100 %. Massemarkedet består hovedsakelig av resteksponering fra personmarkedet, som ikke faller inn under boligkategorien, samt mindre foretak. I kapitaldeknings-sammenheng vektet massemarkedet med 75 %.

Finanstilsynet publiserte den 10. desember 2020 et rundskriv vedrørende vurdering av engasjementer som skal vurderes som høyrisiko. Finanstilsynet redegjorde for at deres tolkning av gjeldende CRR-regelverk tilsier at alle eiendomsutviklingsprosjekter som er gjort med sikte på videresalg anses som spekulativ investering og skal risikovektes 150 % uavhengig av eventuelt forhåndssalg og egenkapital.

Banken har implementert prinsippendringen i kapitaldekningsberegning per 31.12.2020, og dermed endret risikovekt for bankens eiendomsutviklingsprosjekter til 150 %. Endringen i risikovektene har medført en reduksjon i bankens rene kjernekapitaldekning på 0,4 %-poeng per 31.12.2020.

Per 31.12.2020 er minste- og bufferkrav til pilar 1 for Sparebanken Telemark 14,5 % (kapitaldekning) av risikovektet beregningsgrunnlag. Dette utgjør 2.336 mnok for morbank, og 2.889 mnok forholdsmessig konsolidert. Inkludert pilar 2-kravet er minste- og bufferkravet på 16,7 %, i beløp 2.690 mnok og 3.327 mnok for henholdsvis morbank og forholdsmessig konsolidert.

Tilgjengelig ansvarlig kapital per 31.12.2020 utover minste- og bufferkrav utgjør for morbanken 853 mnok og 1.015 mnok forholdsmessig konsolidert.

For ren kjernekapital er minstekravet til ren kjernekapital for Sparebanken Telemark 11,0 % etter pilar 1. Dette utgjør 1.772 mnok for morbank og 2.192 mnok forholdsmessig konsolidert. Inkludert pilar 2 er minstekravet på 13,2 %, i beløp 2.126 mnok for morbank, og 2.630 mnok forholdsmessig konsolidert.

Tilgjengelig ren kjernekapital per 31.12.2020 utover minimumskrav utgjør for morbanken 1.075 mnok, og 1.229 mnok forholdsmessig konsolidert.

Risiko- og kapitalstyring

Overordnet risikoprofil

Risikostyring i Sparebanken Telemark er en prosess for å identifisere, håndtere og følge opp risikoer slik at samlet risikoeksponering er i samsvar med bankens valgte risikoprofil. Risikostyringen skal støtte opp under strategisk utvikling og måloppnåelse for derved å medvirke til finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning.

Dette skal oppnås gjennom:

- En sterk bedriftskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring.
- En god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen.
- Å tilstrebe en optimal kapitalanvendelse innenfor vedtatte forretningsstrategi, dog slik at de til enhver tid strategiske kapitalmål oppfylles.
- Å unngå at uventede enkelthendelser skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad.
- Utnyttelse av mulig synergi og risikospredning.
- Hensiktsmessig organisering.
- Etterlevelse av lover og regler i hele organisasjonen.

Sparebanken Telemark jobber med å videreutvikle risikostyringssystemer og prosesser i tråd med ledende praksis i Norge.

Organisering og organisasjonskultur

Sparebanken Telemark er opptatt av å ha en sterk organisasjonskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring. Organisasjonskulturen omfatter ledelsesfilosofi og menneskene i organisasjonen med deres individuelle egenskaper som integritet, verdigrunnlag og etiske holdninger. En mangelfull organisasjonskultur kan vanskelig kompenseres med andre kontroll- og styringstiltak. Sparebanken Telemark har derfor etablert et tydelig verdigrunnlag og etiske retningslinjer som er godt kommunisert og gjort kjent i hele organisasjonen.

Kontroll- og styringsstruktur

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring er bankens rammeverk basert på ulike elementer som reflekterer måten styret og ledelsen styrer banken på.

Styret har ansvaret for å påse at banken har en ansvarlig kapital som er forsvarlig ut fra vedtatt risikoprofil og myndighetspålagte krav. Styret fastsetter de

overordnede målsettingene relatert til risikoprofil og avkastning. Styret fastlegger videre de overordnede rammer, fullmakter og retningslinjer for risikostyringen i banken.

Bankens risikoutvalg ble etablert 01.01.2017 og består av tre styremedlemmer. Risikoutvalget er et forberedende og rådgivende arbeidsutvalg for styret i Sparebanken Telemark med det formål å foreta mer grundige vurderinger av utpekte saksområder og rapportere til styret. Risikoutvalget skal overordnet gjennom sitt arbeid påse at risiko- og kapitalstyringen i banken støtter opp under bankens strategiske mål og forsvarlig formuesforvaltning. Ved manglende konkret utpeking av saksområder skal utvalget selv prioritere saksområder ut i fra hensynet bak opprettelsen av slikt utvalg og særlig denne instruks.

Administrerende banksjef har ansvaret for den overordnede risikostyringen. Det betyr at administrerende banksjef er ansvarlig for at det implementeres effektive risikostyringssystemer i banken, og at risikoeksponeringen overvåkes. Administrerende banksjef er videre ansvarlig for delegering av fullmakter og rapportering til styret.

Risikostyring og Compliance er ansvarlig for uavhengig oppfølging og rapportering av risikobildet, samt å følge opp at banken etterlever gjeldende lover og forskrifter. Leder risikostyring og compliance rapporterer til både administrerende banksjef og styre.

Internrevisjonen overvåker at risikostyringsprosessen er målrettet, effektiv og fungerer som forutsatt. Banken har valgt KPMG som internrevisor, og dette sikrer uavhengighet, kompetanse og kapasitet. Internrevisjonen rapporterer organisasjonsmessig til styret. Internrevisjonens rapporter og anbefalinger om forbedringer i bankens risikostyring blir løpende fulgt opp i banken.

Kredittutvalg – Banken har to typer kredittutvalg. Sentralt kredittutvalg (SKU) som er administrasjonens høyeste bevilgningsorgan og lokalt kredittutvalg (LKU) som er høyeste bevilgningsorganer innenfor henholdsvis bedriftsmarked (LKU BM) og personmarked (LKU PM). Sentralt kredittutvalg drøfter diverse temaer av strategisk karakter på kredittområdet til støtte for bedriftsmarked og personmarked. Dette gjelder priser, rammer innenfor bransjer etc. Sentralt og lokalt kredittutvalg bevilger kreditter innenfor utvalgenes fullmakt i henhold til gjeldende bevilgningsreglement og behandler/forbereder bevilgnings saker som skal innstilles overfor et høyere beslutningsorgan.

Rammeverk for risikostyring

Risikostyring i Sparebanken Telemark er en prosess for å identifisere, håndtere og følge opp risikoer slik at samlet risikoeksponering er i samsvar med bankens valgte risikoprofil. Bankens risikoområder blir vurdert løpende, og strategi og policy som dekker alle risikoområder blir gjennomgått og vedtatt av styret årlig. Banken skal ha moderat risikoprofil på kredittrisiko. Alle andre risikoområder skal ha lav risiko.

Følgende risikoområder er definert for banken:

- Kredittrisiko
- Konsentrasjonsrisiko
- Likviditetsrisiko
- Markedsrisiko
- Operasjonell risiko
- Forretnings- og strategisk risiko

Rapportering og oppfølging

Et viktig element i en effektiv risikostyring er overvåking av den løpende risikoeksponeringen. Alle ledere er ansvarlig for den daglige risikostyringen innenfor sitt eget ansvarsområde, og skal til enhver tid påse at risikoeksponeringen er innenfor de rammer som er besluttet av styret eller administrerende banksjef. Bankens overordnede risikoeksponeringer og risikoutvikling følges opp gjennom periodiske risikorapporter til ledelsen og styret. Overordnet risikoovervåking og rapportering foretas av leder risikostyring og compliance.

Administrerende banksjef og leder for risikostyring og compliance foretar også en årlig gjennomgang av internkontroll og operasjonell risiko og rapporterer resultatet av gjennomgangen til styret.

Compliance (etterlevelse)

Banken er opptatt av å ha gode prosesser for å sikre etterlevelse av gjeldende lover, forskrifter og interne retningslinjer, og har derfor etablert en compliance funksjon.

Effektive virkemidler for å oppnå etterlevelse i organisasjonen er:

- Et tydelig verdigrunnlag som er klart kommunisert og forstått i organisasjonen.
- En prosess for å fange opp, kommunisere og implementere endringer i lover, forskrifter og interne retningslinjer.
- En prosess for å følge opp og rapportere etterlevelsen av lover, forskrifter og interne retningslinjer.

Kapitalstyring, finansiell framskrivning og kapitalallokering På grunnlag av bankens strategiske målbilde utarbeides det årlig en kapitalplan for de påfølgende tre år for å sikre en langsiktig og målrettet kapitalstyring. Kapitalplanen skal ta hensyn til framskrivning av bankens finansielle utvikling for de kommende tre årene. Disse framskrivningene beregnes både i forventet scenarioer og i et scenario som viser en situasjon med alvorlig økonomisk tilbakeslag. Administrasjonen og styret gjør en samlet vurdering av om kapitalbehovet er tilstrekkelig og tilpasset bankens nåværende og fremtidige risikoprofil samt strategiske målbilde.

Kapitalallokering og avkastning på risikojustert kapital er viktige strategiske måleparametere i den interne styringen av Sparebanken Telemark.

Beredskapsplaner

Å forholde seg til risiko er en av kjerneoppgavene til banken. Dette vil over tid kunne påføre banken større uventede tap, selv om banken har gode risikostyringssystemer og prosesser. En slik situasjon vil kunne medføre alvorlig press på kapitaldekning, likviditet og drift. Sparebanken Telemark har på bakgrunn av dette utarbeidet beredskapsplaner på nevnte områder. Formålet med beredskapsplanene er å synliggjøre bankens strategi for å avverge fallende kapitaldekning og håndtere en eventuell krisesituasjon. Beredskapsplanene har forankring i bankens strategi. Oppdatering av beredskapsplanene forekommer etter behov.

I tillegg til ordinære beredskapsplaner har Sparebanken Telemark etablert en egen gjenopprettingsplan i henhold til finansforetaksloven § 20-5. Banken inngår i SREP-gruppe 3, og har per dags dato ikke mottatt krav om utarbeidelse av fullstendig gjenopprettingsplan. Administrasjonen har med dette som grunnlag utarbeidet en gjenopprettingsplan etter forenklete krav.

Gjenopprettingsplanen angir tiltak banken skal gjennomføre for å gjenopprette sin finansielle stilling når denne er betydelig svekket. Planen kan ikke forutsette statlig støtte, og den skal kunne gjennomføres raskt og med minst mulig skadevirkninger for kunder, andre finansforetak og den finansielle stabiliteten.

Prosess for vurdering av risikoeksponering og kapitalbehov (ICAAP)

Styret har ansvaret for ICAAP prosessen i banken, og beslutter risikotoleranse, kapitalbehov og kapitalplan. Risiko- og kapitalvurderingsprosessen skal sikre at banken har en strukturert og dokumentert prosess for vurdering av risikonivå og at kapitaldekningen er tilpasset bankens virksomhet og risikoprofil. Prosessen skal være fremoverskuende og basert på betryggende metoder og fremgangsmåter for måling av risiko. ICAAP er derfor en integrert del av bankens strategiprosess og er viktig beslutningsgrunnlag for:

- Strategi
- Målbilde
- Kapitalplan

Hensikten med ICAAP prosessen er å vurdere risiko- og kapitalstyringen i banken, overordnede styringsparametere og styringsmål for risiko, samt kvaliteten på bankens rutiner.

Utgangspunktet for risiko- og kapitalvurderingen er mål og ambisjoner fastsatt i bankens strategiplan og øvrige styringsdokumenter.

Bankens prosesser knyttet til kapitalvurderingen er basert på kvantifisering av risiko og beregning av kapitalbehov for de vesentlige risikoområdene.

Kvantitative analyser av risikoer suppleres med kvalitative vurderinger.

Sentralt i vurderingen av bankens langsiktige kapitalbehov og kapitalbuffer er scenarioanalyser. Med utgangspunkt i økonomiske utviklingstrekk utarbeides det scenarioer for fremtidig økonomisk utvikling. Det utarbeides også scenarioer for forventet utvikling samt stress scenario basert på en alvorlig, men realistisk nedgangskonjunktur. Scenarioanalysen beregner effektene på resultat, balanse, kapital, likviditet samt ulike nøkkeltall over en tre års periode.

Med bakgrunn i kvalitative vurderinger samt modeller og metoder, identifiseres og beregnes risiko og kapitalbehov for de ulike risikoer.

Analyse av enkeltrisikoe vil, sammen med scenario-analysene og andre vurderinger, danne grunnlag for hvilken kapital og kapitalbuffer banken bør ha.

ICAAP prosessen er en kontinuerlig prosess gjennom året, og dokumenteres minimum en gang i året med en egen ICAAP rapport. Vesentlige endringer i eksterne eller interne rammebetingelser og forutsetninger, metoder eller andre forhold som vil påvirke kapitaldekningen, vil medføre en oppdatering av ICAAP rapporten.

Sparebanken Telemark skal ha og har en moderat risikoprofil. Bankens målsetting er å opprettholde en god soliditet for å sikre en langsiktig god tilgang til innlån fra kapitalmarkedene. Styret har i sin strategi lagt vekt på å styrke bankens soliditet med høy ren kjernekapital, lav risiko i verdipapirporteføljen og god likviditet.

Styring og kontroll av risiko

Kredittrisiko

Kredittrisiko defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav. Den største finansielle risikoeksponeringen til Sparebanken Telemark er kredittrisiko i utlånsporteføljen.

Sparebanken Telemark bruker statistiske modeller utviklet i SpareBank 1 Alliansen som grunnlag for beregning av risiko og kategorisering av kredittporteføljen. Med

bakgrunn i modellene kategoriseres kundene i følgende undergrupper; laveste, lav, middels, høy og høyeste risiko, samt misligholdte engasjementer. Banken etterstreber å prise kredittrisiko og har etablert prismatriser basert på risikoklassifiseringssystemet. Bankens portefølje av rentebærende verdipapirer påfører også bankens kredittrisiko. Styret gjennomgår jevnlig bankens strategi hvor det fastsettes rammer for maksimal portefølje av rentebærende verdipapirer, samt maksimalrammer for eksponering per bransje og per utsteder. Hovedvekten av bankens obligasjonsportefølje er verdipapirer for å tilfredsstille LCR kravene.

Risikoklassifiseringssystemet

Risikoklassifiseringssystemet baserer seg på hovedkomponentene som vist nedenfor:

Styring og kontroll

Kredittrisikoen styres gjennom bankens overordnede strategi, kredittpolicy, bevilgningsreglement og kreditt-behandlingsrutiner.

Styret gjennomgår årlig bankens styringsdokumenter og bevilgningsreglement for utlånsvirksomheten. Gjennom styringsdokumentene defineres bankens kredittpolicy og det fastsettes overordnede mål og rammer for eksponering knyttet til portefølje, bransje og enkeltkunder. Samlet danner dette grunnlaget for fastsettelse av ønsket risikoprofil. Gjennom bevilgningsreglementet delegeres kredittfullmakt til administrerende banksjef innenfor visse rammer. Administrerende banksjef kan videre delegerer fullmakter. De delegerte fullmaktene er relatert til enkeltengasjementers størrelse og risiko.

Overvåkning av kredittrisikoen skjer gjennom risikoklassifiseringssystem utviklet i samarbeid med SpareBank 1 Alliansen hvor de enkelte kunder klassifiseres på bakgrunn av betjeningsevne, soliditet og sikkerhet. Den risikomessige utviklingen i porteføljen følges opp månedlig, med særlig vekt på utviklingen i

risikoklassifisering (migrering), beregning av forventet tap, økonomisk kapital og risikojustert avkastning.

Det er styrets vurdering at bankens kredittrisiko er moderat.

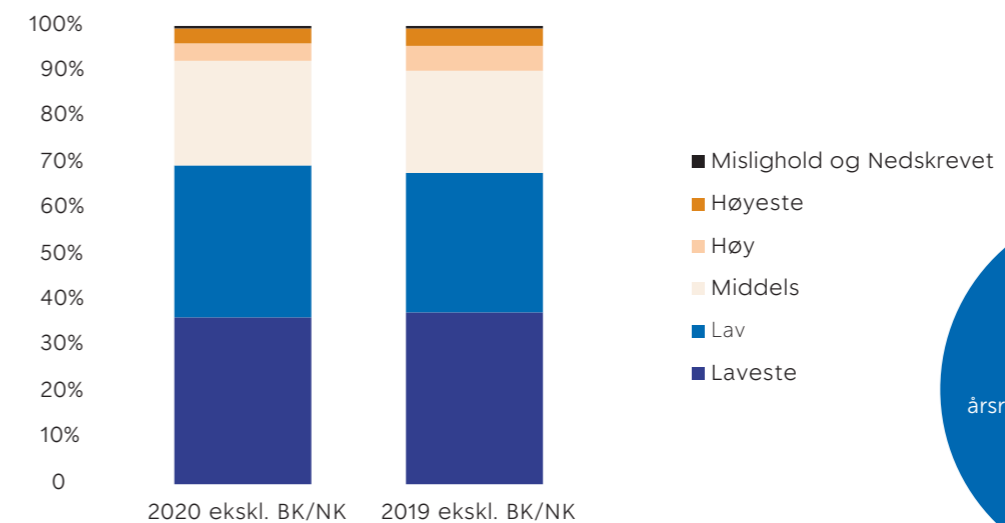
Porteføljefinformasjon

Banken benytter en risikomatrix hvor hver kunde tildeles en risikogruppe basert på kundens risikoklasse målt med PD og sikkerhetsklasse målt med sikkerhetsdekning.

Tabellene og figurene under viser utvalgte hovedtrekk ved porteføljens sammensetning og utvikling. Ytterligere informasjon finnes i bankens årsrapport note 7-14.

Kvaliteten i porteføljen vurderes som god. Totalt sett tilfredsstillende om lag 69 % bankens interne retningslinjer for klassifisering som laveste eller lav risiko, herav 84 % av personmarkedsporteføljen og 43 % av bedriftsmarkedsporteføljen.

Prosentvis fordeling av brutto utlån innenfor de ulike risikogruppene (ekskl. SB1 Bolig- og Næringskreditt)

For ytterligere informasjon se bankens årsrapport note 7 - kredittrisiko i utlånsporteføljen.

Utlån fordelt på sektor og næring

Konsern		
Beløp i mnok	31.12.20	31.12.19
Primærnæringer	319	315
Bygg og anlegg	296	256
Varehandel, hotell og restaurant	342	386
Transport og kommunikasjon	154	149
Eiendomsdrift	5 148	3 960
Eiendomsdrift borettslag	1 523	1 517
Tjenesteytende næring	544	437
Finansiell og offentlig sektor	234	207
Øvrige næringer	428	395
Sum bedriftsmarked	8 988	7 621
Personmarked	16 554	15 121
Sum brutto utlån	25 542	22 743
Lån overført til SpareBank1 Boligkreditt	10 401	9 029
Lån overført til SpareBank1 Næringskreditt	986	798
Brutto utlån inkl. kredittforetak	36 928	32 570

Eksponeringen mot personmarked utgjør 73,0 (74,1) % av total portefølje inkl. kredittforetak. Banken vurderer risikoen knyttet til denne delen av porteføljen som lav, både som følge av lav misligholdsansynlighet og som følge av at pantstillelse hovedsakelig foreligger i fast eiendom.

Eksponering mot eiendomsdrift og eiendomsdrift borettslag utgjør 75,9 (73,3) % av bedriftsmarkedsporteføljen inkl. overført til SpareBank 1 Næringskreditt. Fordelingen mellom person- og bedriftsmarkedet er relativt stabil over tid. Om lag halvparten av veksten i personmarkedet overføres fortløpende til SpareBank 1 Boligkreditt AS.

Banken har avtale om overføring av utlån til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS. Rammen for overføring er på henholdsvis 35 % og 5 % i forhold til brutto utlån før overføring til kredittforetak. Bankens styre mener at overføring til kredittforetak iht. disse rammene er innenfor et akseptabelt nivå og ikke vil svekke bankens attraktivitetsverdi i forhold til eksterne fundingpartnere. Per 31.12.2020 utgjorde porteføljen overført til kredittforetak totalt 11.386 (9.827) mnok som utgjør om lag 31 % av brutto utlån før overføring til kredittforetak. Fordelt på boligkreditt 10.401 (9.029) mnok og næringskreditt 986 (798) mnok.

Beløp og utregninger er basert på konserntall, se bankens årsrapport note 7 for ytterligere informasjon.

Utlån fordelt på geografiske områder

Konsern		
Beløp i mnok	31.12.20	31.12.19
Grenland *1	15 290	14 195
Midt og Øst Telemark *2	3 981	3 717
Øvrige tidl. Telemark	653	641
Tidl. Vestfold	777	555
Utenfor Vestfold og Telemark	4 840	3 635
Brutto utlån fordelt på geografiske områder	25 542	22 743

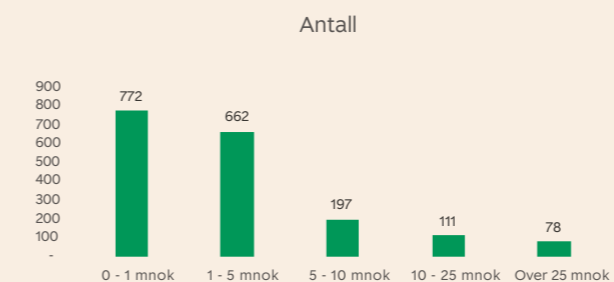
*1 Grenland består av kommunene Skien, Porsgrunn, Bamble og Siljan

*2 Midt og Øst Telemark består av kommunene hvor bankene er representert. Disse utgjør: Notodden, Midt-Telemark og Nome kommune

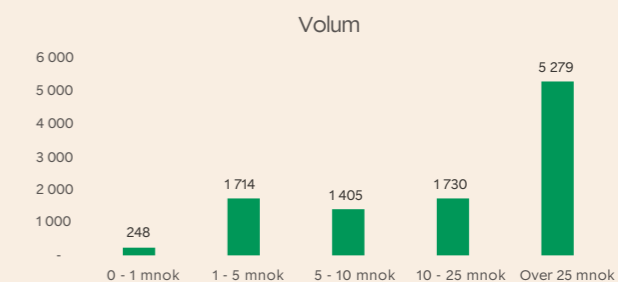
Den geografiske fordelingen viser at 78 (82) % av bankens eksponering er knyttet opp til markedsområder i tidligere Telemark. Dette er i samsvar med bankens visjon om å være banken for Telemark og telemarkinger, men med en vridning mot nytt fylke.

Figurene under viser brutto utlån til bedriftsmarkedet (BM) fordelt etter engasjement størrelse (mnok).

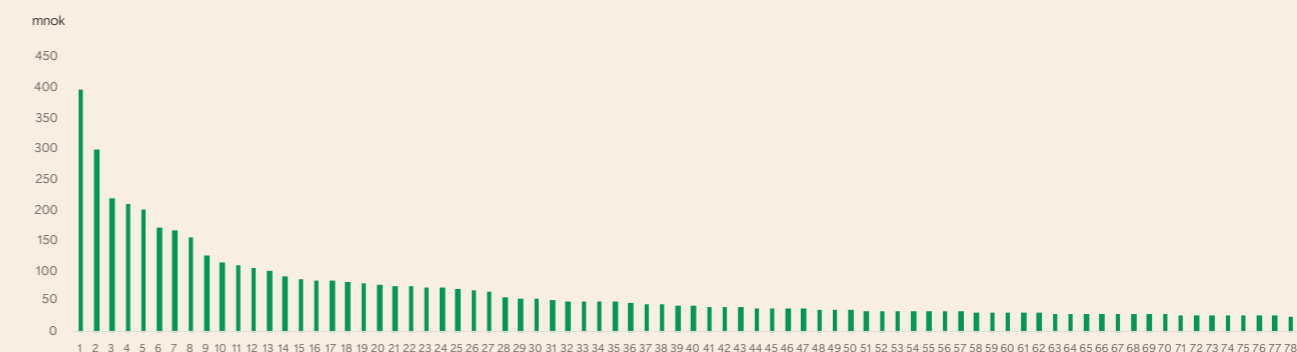
Antall kunder i volumgruppene

Utlån BM gruppert etter volum

Engasjementer over 25 mnok

Fordelingen viser at banken har 78 (66) kunder med engasjement over 25 mnok, sortert etter størrelse. Det utgjør til sammen om lag 5,3 mrd nok, om lag 51 (46) % av totale utlån til BM. Av disse kundene er 13 (15) borettslag, som i beløp utgjør 492 (616) mnok.

Aldersfordeling på forfalte utlån mm

Konsern						
31.12.20 Beløp i mnok	Under 30 dager	31-60 dager	61-90 dager	over 91 dager	Totalt	
Personmarked	2,2	0,2	0,1	4,2	6,7	
Bedriftsmarked	1,4	0,0	0,1	11,0	12,5	
Sum	3,6	0,3	0,2	15,2	19,3	

31.12.19 Beløp i mnok	Under 30 dager	31-60 dager	61-90 dager	over 91 dager	Totalt	
Personmarked	7,9	0,5	0,3	3,2	11,8	
Bedriftsmarked	4,7	0,1	0,0	9,5	14,3	
Sum	12,6	0,6	0,3	12,6	26,1	

Beløp er fordelt på antall dager etter forfall som ikke skyldes forsinkelser i betalingsformidlingen. Det er ikke utarbeidet tall for morbank da de er identiske med konserntallene.

Sparebanken Telemark har rutiner og retningslinjer knyttet til oppfølging av misligholdte engasjement og jobber stadig med å forbedre disse.

Tap på utlån og garantier

Tapsanslaget lages kvartalsvis, og bygger på data i datavarehuset som har historikk over konto- og kundedata for hele kredittporteføljen, utlån, kreditt og garantier. Tapsestimatene beregnes basert på 12 måneders og livslang sannsynlighet for kundens mislighold (probability of default – PD), lånets tap ved mislighold (loss given default – LGD) og lånets eksponering ved mislighold (exposure at default – EAD).

Banken har historikk for observert misligholdsrate (PD) og observert tapsgrad (LGD). Dette danner grunnlag for å lage gode estimater på fremtidige verdier for PD og LGD.

Banken vurderer fremtidsrettet informasjon som makroøkonomiske faktorer som for eksempel arbeidsledighet, BNP-vekst, renter, boligpriser og økonomiske prognoser for å kunne gi fremtidsrettet informasjon som er så korrekt som mulig. Det produseres månedsrapporter for validering og stresstesting, som inneholder historikk for observert PD og LGD. Dette er viktige analyser for å kunne lage gode estimater på PD og LGD fremover slik ECL-formelen krever. Stresstestene inneholder ulike scenario for makroøkonomiske hovedstørrelser og hvordan dette kan påvirke estimatene for PD, LGD, EAD, EL (forventet tap) og UL (risikostøttet kapital) i både regulatoriske og økonomiske kredittmodeller. Basisscenarioet fra stresstestene er

laget på bakgrunn av referansebanen i Pengepolitisk rapport fra Norges Bank. For nærmere beskrivelse og sensitivitet i vektning av scenarioene - se årsrapport note 10 tap på utlån.

Definisjonen av mislighold under trinn 3 (se under) er sammenfallende med intern risikostyring og kapitalkravsberegninger. Her anvendes 90 dagers overtrekk som et viktig kriterium for mislighold. Kriteriene for vesentlig økning i kredittrisiko beskrives i trinn 1 og 2 under. Vesentlig økning i kredittrisiko måles for det enkelte utlån. Tapsavsetningen i trinn 2 og 3 beregnes og rapporteres i grupper av finansielle instrumenter. For utlånsporteføljen skilles det mellom person- og bedriftsmarkedet.

Trinn 1

Dette er startpunkt for alle finansielle eiendeler omfattet av den generelle tapsmodellen. Alle eiendeler som ikke har vesentlig høyere kredittrisiko enn ved førstegangsinnregning får en avsetning til tap som tilsvarer 12 måneders forventet tap. I denne kategorien ligger alle eiendeler som ikke er overført til trinn 2 eller 3.

Trinn 2

I trinn 2 i tapsmodellen er eiendeler som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko siden førstegangsinnregning, men hvor det ikke er inntruffet kreditttap på balansedagen (risikoklasse er ikke J eller K). For disse eiendelene skal det avsettes for forventet tap over hele levetiden. I denne gruppen finner vi eiendeler

med vesentlig grad av kredittforverring, men som på balansedato tilhører kunder som er klassifisert som friske. Avgrensning mot trinn 1 avhenger av om det har skjedd en vesentlig økning i kredittrisiko, med mindre dette kan tilbakevises. Når det gjelder avgrensning mot trinn 1, definerer banken vesentlig grad av kredittforverring ved å ta utgangspunkt i hvorvidt et engasjements beregnede misligholds sannsynlighet (PD) har økt vesentlig. Vesentlig endring i kredittrisiko inntreffer dersom betaling er forsinket med 30 dager uavhengig av nivået på PD eller dersom PD har økt med over 150 % til et nivå over 0,60 %.

Endringen måles ved å sammenligne kundens PD samme måned som kontoen ble opprettet/fornyset («PD_IB») med kundens PD for måneden det rapporteres på («PD_UB»).

Trinn 3

I trinn 3 i tapsmodellen er eiendeler som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko siden innvilgelse, og hvor det er objektive bevis på tap på balansedato. For disse eiendelene skal det avsettes for forventet tap over hele levetiden. Banken har definert at det er objektive bevis for tap når et utlån er i mislighold/tapsutsatt eller individuelt nedskrevet.

Tap på utlån og garantier

Konsern	31.12.20				31.12.19			
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Beløp i mnok								
Inngående balanse	39	26	56	122	31	30	59	121
Avsetning til tap overført til Trinn 1	19	-8	-12	0	19	-10	-8	0
Avsetning til tap overført til Trinn 2	-3	4	-1	0	-15	3	-1	0
Avsetning til tap overført til Trinn 3	-1	-1	2	0	0	-4	4	0
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	28	10	1	39	17	5	1	23
Netto økning/reduksjon i måling av tap	-21	12	29	39	-18	9	10	0
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-11	-6	-4	-20	-7	-6	-4	-18
Endring som skyldes konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	0	0	-21	-21	0	0	-4	-4
Utgående balanse	49	38	51	138	39	26	56	122
herav bedriftsmarkedet	40	23	35	98	31	9	43	83
herav personmarkedet	10	15	16	41	7	17	14	39

Det er ikke utarbeidet tall for morbank da de er identiske med konsern.

For ytterligere informasjon i forhold til tap på utlån og garantier vises det til bankens årsrapport note 10.

Konsentrasjonsrisiko

Ved beregning av risikoen i utlånsporteføljen, og kapitalbehov i tilknytning til det, benyttes modeller utviklet av Kompetansesenter for kreditt (KFK) i SpareBank 1-alliansen. Under pilar 1 beregnes kreditt risiko etter Standardmetoden, mens det under pilar 2 beregnes kreditt risiko basert på Rundskriv 12/2016. I rundskrivet utdyper Finanstilsynet hvordan de ser på og beregner ulike elementer under pilar 2. KFK sine modeller er tilpasset Finanstilsynets rundskriv.

Konsentrasjonsrisiko er et element i den samlede kreditt risikoen som defineres som risikoen for tap som følge av konsentrasjon mot store kunder, bransjer og/eller geografiske områder. Basert på en vurdering av bankens kredittportefølje beregnes det et ytterligere kapitalbehov knyttet til bankens konsentrasjon innenfor enkeltbransjer og store engasjementer. Videre er det hensyntatt kapitalbehov knyttet til forventet vekst i person- og bedriftsmarked.

Metoden som er benyttet til å beregne konsentrasjonsrisikoen for enkeltkunder i porteføljen tar utgangspunkt i målt konsentrasjon basert på Herfindal-Hirschman indeksen (HHI), som er et mål på størrelsen av enkeltlåntakerne i forhold til resten av utlånsporteføljen. Beregning av HHI baserer seg på bevilget engasjement på enkeltkunder.

Bransjerisiko beregnes også etter samme metode som enkeltkunder. Det legges til grunn at det kan oppnås diversifiseringseffekter grunnet ulik usystematisk risiko i ulike bransjer. En portefølje med sterke konsentrasjoner i en bransje, kan være mer utsatt for tap enn en fulldiversifisert portefølje.

I forbindelse med Finanstilsynets rundskriv 12/2016 med oppdaterte vedlegg og lovhensvisninger av 09.10.2019 skal vurdering av kapital med hensyn til vekst beregnes som et tillegg i pilar 2. Banken har benyttet modell fra KFK tilpasset Finanstilsynets rundskriv 12/2016 til å beregne kapitalbehov knyttet til høy utlånsvekst.

Banken har marginalt/noe konsentrasjonsrisiko på innskuddssiden hvor bankens 10 største kunder utgjør om lag 3 % av totale innskudd. Innskudd som ikke inngår i garantiordningen utgjorde ved utgangen av året om lag 20 % av bankens samlede innskudd. Innskuddsporteføljen er diversifisert og store innskudd er i all hovedsak bundet på 31 dager. I en situasjon hvor deler av denne innskuddsmassen tas ut og banken må refinansiere i markedet kan det påløpe en ekstrakostnad.

Styring og kontroll

Det arbeides kontinuerlig med å integrere ICAAP i bankens arbeid for risikoidentifikasjon, forbedret målstyring og i budsjettprosessen. ICAAP-beregningene søkes bl.a. benyttet til overordnet kapitalallokering for kredittområdet innenfor personmarked og bedriftsmarked, spesielt knyttet til konsentrasjonsrisiko og høy utlånsvekst.

Det er i bankens ICAAP beregnet kapitalbehov i forbindelse med konsentrasjonsrisiko for enkeltkunder og enkeltbransjer/bransjerisiko, samt høy utlånsvekst.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at Sparebanken Telemark ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere nødvendige økninger i eiendeler uten vesentlige ekstrakostnader. Likviditetsrisiko antas å kunne oppstå som følge av en eller flere hendelser som medfører problemer for banken å refinansiere utstedt gjeld.

Hovedmålet for banken er å opprettholde bankens overlevelsessevne i en normalsituasjon, uten ekstern finansiering i 12 måneder. I tillegg skal banken overleve minimum 90 dager i en «stor stress» situasjon uten tilgang på funding fra kapitalmarkedet.

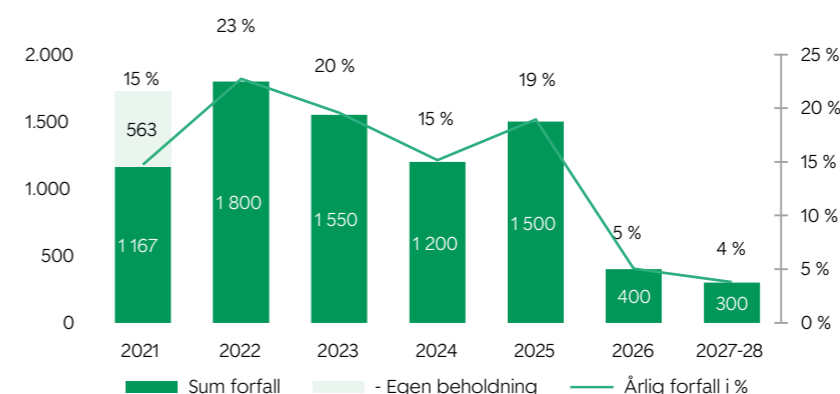
Styring og kontroll

Styringen av bankens finansieringsstruktur tar utgangspunkt i bankens overordnede likviditetsstrategi som blir utarbeidet og vedtatt av styret årlig. Likviditetsstrategien gjenspeiler bankens moderate risikoprofil. Likviditetsrisikoen er redusert gjennom spredning av finansiering på ulike markeder, kilder og løpetider. Bankens styre har vedtatt en likviditetspolicy som blant annet inneholder beredskapsplaner og stresstester.

Banken styrer sin likviditetsrisiko gjennom måltall for kundeinnskudd i forhold til brutto utlån, andel langsiktig kapitalmarkedsfinansiering og krav til egenkapital, samt krav til lengden på den tidsperioden hvor banken skal være uavhengig av ny finansiering fra markedet. I praksis skjer likviditetsstyringen gjennom likviditetsprognoser, valg av løpetid på bankens innlån, inngåelse av avtaler om trekkrettigheter, overføring til SpareBank 1 Boligkreditt AS, SpareBank 1 Næringskreditt AS og deponering av verdipapirer mot låneadgang i Norges Bank. Ytterligere informasjon finnes i bankens årsrapport for 2020 note 17.

Porteføljeinformasjon

Forfallsstruktur ekstern funding inkl. ansvarlig lånekapital per 31.12.2020 (mnok)

For ytterligere informasjon se bankens årsrapport note 32 og 33.

Likviditetsutvikling

Likviditeten i Sparebanken Telemark har vært tilfredsstillende i 2020. LCR påser at bankene holder nok likviditet til å dekke netto utbetalinger i et stress scenario over 30 dager. Det er vedtatt at banker av vår størrelse minimum skal ha LCR på 100 %. Bankens beregnede likviditetsbuffer (LCR) per 31.12.2020 var på 227 (141) %, som er godt over lovfastsatt minimumskrav, og med en gjennomsnittlig LCR på 168 (155) % for 2020.

Gjennomsnittlig løpetid på langsiktig obligasjonsfinansiering var ved utgangen av 2020 på 2,85 (2,9) år. Banken har også gjennom 2020 søkt å redusere likviditetsrisikoen ved å legge til rette for bruk av alternative finansieringskilder. Overføring av lån til SpareBank 1 Boligkreditt AS og Næringskreditt AS er fortsatt det viktigste tiltaket ref. omtale i avsnittet om likviditetsrisiko – styring og kontroll.

Ved utgangen av 2020 hadde banken tilstrekkelig med likviditet og reserve til å fortsette sin aktivitet i over 12 måneder uten tilførsel av ekstern likviditet. Sensitivitetsanalyser i forhold til bankens likviditetsrisiko rapporteres periodisk til bankens styre og ledelse. I tillegg er det etablert en beredskapsplan for håndtering av likviditetskriser.

Innskudd fra kunder er bankens viktigste finansieringskilde. Sparebanken Telemark hadde en innskuddsdekning på balansen på 69,4 (70,7) % ved utgangen av året. Banken har en ramme som sier at innskuddsdekningen på balansen skal være minimum 65 %, og med et mål på 75 %.

Banken følger daglig og aktivt opp styringen av likviditetsrisikoen. Dette innebærer at regulatorisk minimumsnivå til forsvarlig likviditetsstyring skal overholdes til enhver tid.

Det er styrets vurdering at bankens likviditetsrisiko er lav.

Et evt. kapitalbehov beregnes med utgangspunkt i bankens stresstest hvor man ser på merkostnader som oppstår ved dyrere funding som ikke helt eller delvis kan overføres til utlånsporteføljen.

Det beregnes ikke kapitalbehov for likviditetsrisiko under pilar 2.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er risikoen for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariable på verdipapirer som renter, kredittverdighet, valuta og verdipapirkurser.

Markedsrisiko knyttet til renterisiko oppstår som følge av at rentebærende eiendeler og forpliktelser har ulike gjenstående rentebindingstid. Den totale renterisikoen kan splittes i fire elementer:

- Basisrisiko
- Administrativ renterisiko
- Rentekurverisiko
- Spreadrisiko

Markedsrisiko oppstår hovedsakelig i forbindelse med bankens investeringer i verdipapirer og som følge av fundingaktiviteten.

Bankens styre har vedtatt rammer for den totale renterisikoen både med hensyn til basisrisiko og rentekurverisiko. Banken styrer renterisikoen mot det ønskede nivå på plasseringer og innlån gjennom rentebindingen, samt ved bruk av rentederivater.

Finansielle instrumenter

Banken har inngått sikringsforretninger som sikrer banken for svingninger i rente på henholdsvis innlån og utlån hvor det er avtalt fast rente. Sikringsinstrumentene er ikke balanseført da de på balansedagen er ansett å være effektive. Instrumentene sikrer virkelig verdi av balanseførte eiendeler og gjeld. Mer-/mindreverdi på instrumentene motsvares av tilsvarende mer-/mindreverdi på sikringsobjektene (utlån, innskudd og innlån).

Basisrisiko er den verdiendring som finner sted på bankens eiendeler og gjeld når hele rentekurven parallellforskyves. Det tas ikke hensyn til administrativ renterisiko ved beregning av basisrisiko.

Administrativ renterisiko er effekten av at det i praksis vil gå noe tid fra en renteendring inntreffer i markedet og til banken har fått justert vilkårene på innskudd og utlån med flytende rente. Finansavtaleloven krever som hovedregel minimum seks ukers varslingsfrist ved renteøkning på utlån til kunder og åtte uker ved rentereduksjon på innskudd. I våre beregninger er det beregnet med åtte ukers varslingsfrist både på innskudd og utlån.

Rentekurverisiko er risikoen for at rentekurven forskyver seg ulikt innenfor ulike tidsbånd ved en renteendring, ved å måle bankens netto renteeksponering innenfor de ulike tidsintervallene.

Spreadrisikoen er risikoen for at markedets prising av de enkelte utstedere ikke endrer seg tilsvarende som de underliggende referanserentene, for eksempel statsrentene eller swaprentene.

Kredittrisiko rentebærende verdipapirer

Bankens portefølje av rentebærende verdipapirer innebærer også kredittrisiko. Bankens beholdning av rentebærende verdipapirer omfatter hovedsakelig verdipapirer utstedt av den norske stat, banker, kredittforetak og store industriforetak med høy kredittverdighet.

Styret gjennomgår jevnlig bankens finansstrategi hvor det fastsettes rammer for maksimal portefølje av rentebærende verdipapirer, samt maksimalrammer for eksponering per bransje og per utsteder.

Samlet kapitalbehov knyttet til spreadrisiko i likviditetsporteføljen er beregnet iht. beregningsmetode i Finanstilsynets rundskriv 12/2016 med oppdaterte vedlegg og lovhenvvisninger av 09.10.2019 – vedlegg 3.

Renterisiko bank- og verdipapirporteføljen

Ved en endring i markedrenten kan Sparebanken Telemark parallelt gjennomføre renteendringer for alle balanseposter knyttet til bank- (innskudd og utlån) og verdipapirporteføljen. Basert på risikobildet per 31.12.2020 ville den økonomiske konsekvens av renteøkning på 2 %-enheter utgjøre en rentekostnad på om lag 8,2 (3,1) mnok på årsbasis for hele bankens balanse.

Per 31.12.2020 hadde banken fastrenteutlån på 1.511 (1.733) mnok målt til virkelig verdi.

Kursrisiko aksjer

Aksjerisiko består av markedrisiko knyttet til posisjoner i egenkapitalinstrumenter, inkludert derivater med egenkapitalinstrumenter som underliggende element. Plasseringer i aksjefond og kombinasjonsfond medregnes under aksjerisikovurderingen.

Beholdning av aksjer i datterselskaper og tilknyttede selskaper holdes utenfor markedrisikoberegningen. Risiko for disse postene beregnes under eierrisiko.

Risikofaktoren eksponering måles som størrelsen på tapspotensialet i et stresstestscenario hvor markedsverdien av aksjene faller med 45 %. I vurderingen av risikofaktorene risikospredning og markedslivdighet foretas det påslag på 10 % i tapspotensialet som beregnes under eksponering.

Valutarisiko

Valutarisiko er risikoen for tap som følge av endringer i valutakurser. Bankens valutarisiko er knyttet til kontantbeholdningen. En eventuell valutarisiko betegnes som uvesentlig.

Banken formidler valutalån gjennom annen bank til kunder som ønsker lån i utenlandsk valuta. Risiko for tap i denne sammenheng vurderes som uvesentlig.

Markedsrisiko knyttet til verdipapirporteføljen er vesentlig høyere enn faktisk risiko i porteføljen. Kapitalkravet for markedrisiko bestemmes av den risikoramme som styret har fastsatt, og som p.t. er høyere enn faktisk risiko i porteføljen.

Styring og kontroll

Markedsrisikoen måles og overvåkes på bakgrunn av styrevedtatte rammer. Rammene gjennomgås og fornyes på årlig basis. Risikoen kontrolleres hovedsakelig gjennom oppfølging av både risikoeksponeringer mot vedtatte rammer og løpende analyser av utestående posisjoner. Sparebanken Telemark sine posisjoner i forhold til rammer rapporteres periodisk til styret. Det er styrets vurdering at bankens markedrisiko er lav. Sparebanken Telemark beregner ikke kapitalbehov under pilar 1 da banken ikke har noen handelsportefølje.

Det er ikke benyttet statistiske modeller for beregning av risikojustert kapital for markedrisiko. Kapitalbehovet under pilar 2 beregnes med utgangspunkt i enkle stresstester. Kapitalbehovsberegningene tar utgangspunkt i styrevedtatte rammer for eksponering. Stresstestnivåene er delvis basert på finanstilsynets risikobaserte tilsynsdokumenter for evaluering av markedrisiko og en skjønnsmessig vurdering basert på markedsmessige endringer. Med utgangspunkt i vedtatte rammer og faktisk eksponering er det beregnet kapitalbehov for markedrisiko.

Beholdning av aksjer i datterselskaper og strategiske eierskap i SpareBank 1 Alliansen holdes utenfor markedrisikoberegningen. Risiko for disse postene beregnes under eierrisiko.

Risiko for uforsvarlig gjeldsoppbygging

Styring og kontroll

Bankens risiko knyttet til uforsvarlig gjeldsoppbygging styres og kontrolleres løpende gjennom månedlige beregninger av uvektet kjernekapitalandel (leverage ratio) og vektete kapitaldekninger. Dette rapporteres til styret regelmessig gjennom risikorapporter. Dersom LR er lav, kan dette implisere uforsvarlig gjeldsoppbygging i banken.

Utviklingen i LR indikerer at det ikke foreligger uforsvarlig gjeldsoppbygging i banken, og det beregnes ikke kapitalbehov under pilar 2.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser. Definisjonen omfatter juridisk risiko, men ikke strategisk

risiko og omdømmerisiko som må vurderes særskilt. Operasjonell risiko kan oppstå som følge av:

- Menneskelig svikt og utilstrekkelige kompetanse.
- Manglende kvalitet i arbeidsprosesser.
- Svikt i IKT-systemer.
- Svake verktøy og målstyring.
- Uklar policy, strategi eller rutiner.
- Kriminalitet og interne misligheter.
- Andre interne og eksterne årsaker.

Modellbeskrivelse og anvendelse

Banken har en målsetting om å ha effektiv risikostyring og overvåking slik at hendelser forårsaket av operasjonell risiko ikke skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad.

Det utføres årlig en risikoidentifikasjon, analyse og kvalitative vurderinger/kvantifisering av operasjonell risiko i alle vesentlige forretnings- og støtteprosesser i banken. Dette inkluderer vurdering og oppfølging av handlingsplaner for identifisert risiko.

Årlig utarbeides lederbekreftelser av risikostyringen i banken. Innenfor de enkelte fagområder (forretnings- og støtteprosesser) er det definert risikoer med tilhørende kontroll- og styringstiltak. Den enkelte leder gjør en vurdering av etterlevelse og kvalitetsnivå innen sitt ansvarsområde og rapporterer dette oppover i organisasjonen.

Banken benytter ProAware Hendelsesdatabase som registreringsverktøy i forbindelse med uønskede hendelser.

Styring og kontroll

Operasjonell risiko er en risikokategori som fanger opp alt det vesentligste av kostnader forbundet med kvalitetsbrister i bankens løpende virksomhet. Identifisering, styring og kontroll av operasjonell risiko er en integrert del av lederansvaret på alle nivå. Lederens viktigste hjelpemiddel i arbeidet er faglig innsikt og ledelseskompetanse samt handlingsplaner, kontrollrutiner og gode oppfølgingsystemer.

Styring av operasjonell risiko tar utgangspunkt i «Policy for risiko og kapitalstyring». Det utføres årlig en vurdering av operasjonell risiko i alle vesentlige forretnings- og støtteprosesser i banken. Dette inkluderer vurdering og oppfølging av handlingsplaner for identifisert risiko. Et systematisk arbeid med risikovurderinger og styringstiltak bidrar til økt kunnskap og bevissthet om aktuelle forbedringsbehov i egen enhet.

Avdeling for risikostyring og compliance har ansvaret for løpende uavhengig overvåking av bankens operasjonelle risiko.

Det er styrets vurdering at bankens operasjonelle risiko er lav.

Under pilar 1 beregnes risikjustert kapital for operasjonell risiko etter basismetoden beskrevet i kapitalkravforskriften. Basismetoden har definert et kapitalkrav på 15 %. Risikjustert kapital beregnes som 15 % av gjennomsnittlige nettoinntekter siste 3 år.

Banken har ikke utviklet egne modeller for beregning av risikjustert kapital innenfor risikoområdet, men baserer seg på kvalitative vurderinger. Med bakgrunn i overnevnte styrings- og kontrollhandlinger mener styret at banken har tilfredsstillende kontroll. Det observeres ingen indikasjon på at bankens underliggende eksponering er større enn beregnet under basismetoden.

Forretningsrisiko

Forretningsrisiko defineres som risikoen for uventede inntekts- og kostnadssvingninger. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- og/eller produktsegmenter og være knyttet til konjunktursvingninger eller endret kundeatferd.

Styring og kontroll

Forretningsrisikoen følges opp ved markedsanalyser av bankens priser på innskudd/utlån, kostnadsoppfølging, salgsbudsjetter personmarked/bedriftsmarked og øvrige forretningsområder, samt månedlig rapportering til ledelsen og styret av resultat og balanse. Ut fra dette mener banken å ha god kontroll på forretningsrisikoen.

Et evt. kapitalbehov knyttet til forretningsrisiko er beregnet med utgangspunkt i uventede inntekts- og kostnadssvingninger i ulike forretnings- og eller produktsegmenter. Det er ikke avsatt kapital i forbindelse med beregning av pilar 2 for forretningsrisiko, men i scenarioet «alvorlig økonomisk tilbakeslag» benyttes utfallet fra «stor tilbakegang».

Strategisk risiko

Strategisk risiko defineres som risikoen for uventede tap eller sviktende inntjening i forhold til prognoser knyttet til drift, vekstambisjoner, inntreden i nye markeder, nye forretningsområder, strategiske eierskap, eller oppkjøp/fusjoner.

Strategisk målbylde

Sparebanken Telemark skal være en lønnsom og solid bank som er attraktiv og har tillit hos sine kunder, samarbeidspartnere og medarbeidere. Banken skal være blant de beste bankene i bruk av moderne kundebetjeningsløsninger, og ha et tilnærmet fullsortiment tilbud av bank- og forsikringsprodukter / tjenester, enten egenproduserte eller gjennom SpareBank 1-alliansen.

Kundene skal oppleve at Sparebanken Telemark er den beste banken på nærhet i alle kanaler, lokal forankring, forståelse av kundes behov, kompetanse og kommunikasjon.

Det beregnes ikke kapitalbehov for strategisk risiko under pilar 2.

Eierrisiko

Eierrisiko defineres som risiko for tap av innskutt kapital eller nødvendig påfyll av ny kapital i strategiske eierselskaper som følge av den risikoen som det enkelte selskap påtar seg i sin drift. Strategiske eierselskaper defineres som selskaper hvor Sparebanken Telemark har en vesentlig eierandel og vanlig innflytelse.

Gjennom Samarbeidende Sparebanker AS (SamSpar) er Sparebanken Telemark medeier i Sparebank 1 Gruppen AS. Deltakelsen i Sparebank 1-alliansen er et strategisk valg og et fundament for bankens videre utvikling.

Vesentlige eierposter per 31.12.2020

Selskapets navn	Beløp i mnok	Eierandel i %	Kostpris	Markedsverdi	Balanseført verdi
SpareBank 1 Boligkreditt AS		5,0 %	584	585	585
SpareBank 1 Næringskreditt AS		4,4 %	91	91	91
SpareBank 1 SMN Finans AS		4,9 %	52	52	52
SpareBank 1 Kredittkort AS		3,9 %	35	39	39
SpareBank 1 Betaling AS		3,5 %	14	35	35
Øvrige SB1 aksjer og egenkapitalbevis			8	9	9
Andre aksjer og andeler			45	40	40
Sum aksjer, egenkapitalbevis og andeler			829	852	852

Ut ifra hensynet til likebehandling og forutsigbarhet har Finanstilsynet i brev av 14. desember 2017 og 23. april 2018, samt i vedlegg 4 til rundskriv 12/2016 gitt sin vurdering og metode for beregning av pilar 2-krav knyttet til eierandeler i hel- og deleide forsikringsforetak. Banken har benyttet Finanstilsynets beregningsmetode for eierrisiko knyttet til SpareBank 1 Gruppen. Beregninger viser at det ikke foreligger et udekket kapitalbehov og det settes ikke av ekstra kapital for forsikringsforetaket.

Sparebanken Telemark har lagt til grunn sin forholdsmessige andel av konsoliderte foretaks pilar 2-krav for selskapene: SpareBank 1 Boligkreditt AS, SpareBank 1 Næringskreditt AS, BN Bank ASA, SpareBank 1 Kredittkort AS, SpareBank 1 SMN Finans AS.

For øvrige strategisk eide selskaper (aksjer) gjøres det en vurdering av vesentlighet hensyntatt kapital medregnet under pilar 1. Totalt sett settes det ikke av ekstra kapital under pilar 2 for strategisk eide selskaper og datterselskaper.

Ytterligere informasjon rundt egenkapitalposisjoner finnes i bankens årsrapport for 2020 note 27 og 28.

ESG-risiko

Environmental, Social and Governance (ESG) er et begrep som brukes av investorer og finansinstitusjoner over hele verden til å beskrive hvilke kvalitative aspekter knyttet til miljø, sosiale forhold og forretningsetikk som de ser på når de investerer i et selskap. ESG handler om økt verdi eller økt risiko i et selskap. Corporate Social Responsibility (CSR) beskriver hvordan et selskap generelt jobber med bærekraft.

I de senere år har bærekraftperspektivet i økende grad blitt satt på dagsorden både internasjonalt, nasjonalt og videre ut i ulike bransjer og organisasjoner.

Bærekraft handler om natur og miljø, mennesker og økonomi. På disse områdene vil banken bidra til en framtid for kommende generasjoner, fri for utnyttelse av mennesker, sosial dumping og menneskerettighetsbrudd uten ødeleggelser av naturen, som vi tross alt lever av, med en levedyktig økonomi, der ingen tilraner seg midler på andres bekostning.

Som en lokal sparebank og sentral finansiell aktør i Telemark har banken et bredt fokus på å ta sin del av ansvaret for å skape verdier i det samfunnet den er en del av. Banken skal bidra til en ansvarliggjøring av en bærekraftig utvikling for alle samfunnsaktører. Dette er en visjon, og det er en visjon banken deler med en hel verden, blant annet gjennom FNs bærekraftsmål.

Banken har med sin strategi for bærekraft satt en retning for bankens arbeid med bærekraft som vil øke transparens og bidra til ytterligere bevisstgjøring i hele banken. Banken vurderer at det ikke er behov for å sette av ytterligere kapital for dette.

Godtgjørelsesordninger

Styret har gitt retningslinjer og rammer for lønn og andre former for godtgjørelser til alle ansatte.

Retningslinjene skal bidra til å fremme og gi incentiver til god styring av og kontroll med virksomhetens risiko, motvirke for høy risikotagning og bidra til å unngå interessekonflikter.

Banken har en generell ordning for variabel godtgjørelse som defineres inn under finansforetakslovens kapittel 15, «Godtgjørelsesordninger i finansforetak». Ordningen omfatter hele banken og gir ikke incentiveeffekt når det gjelder overtakelse av risiko.

Banken har en generell ordning innenfor følgende kriterier:

- Omfatter alle ansatte.
- Er basert på generelle kriterier og innebærer ikke skjønn i forhold til enkeltansatte.
- Skal ikke gi incentiveeffekt når det gjelder overtagelse av risiko.
- Skal utgjøre maksimalt 1,5 ganger månedslønn per ansatt per år.

For tiden har banken ikke ordninger med variabel lønn. Godtgjørelse til ledende ansatte, ansatte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for bankens risikoeksponering og ansatte med vesentlige kontrolloppgaver, til sammen 8 (8) personer, utgjør per 31.12.2020 (tall i tnok): Lønn 10.687 (9.902), naturaltelser 518 (554), pensjonskostnad 2.948 (2.821), lån 22.530 (22.581).

Det er beregnet et kapitalbehov for pensjonsforpliktelser i forbindelse med pilar 2-beregningene.

Fra 1. januar 2021 fikk børsnoterte selskaper nye krav til informasjon og rapportering om lederlønninger og godtgjørelser. Målet med de nye reglene er å bevisstgjøre aksjonærene slik at lønnsnivået blir mer forutsigbart. Styret skal årlig utarbeide en rapport om godtgjørelse som ledende personer har mottatt eller har til gode i løpet av det foregående regnskapsåret. Rapporten skal fremlegges for representantskapet på ordinært møte, første gang i 2022. Forskrift om retningslinjer og rapport om godtgjørelse for ledende personer utfyller disse lovkrav i allmennaksjeloven.

Oppdaterte retningslinjer for godtgjørelsesordninger i Sparebanken Telemark i henhold til krav i nevnte forskrift gjeldende fra 2021 fremlegges for representantskapet på ordinært møte, 25. mars 2021.

Diversifiseringseffekter

Diversifiseringseffekten skal vise den risikoreduserende effekten banken oppnår ved å arbeide innen flere risikoområder hvor det ikke kan påregnes å medføre uventede tap samtidig. Samlet risiko er et resultat av den målte risiko på de ulike områder og graden av samvariasjon mellom de ulike risikoene.

Det regnes som sannsynlig at det finnes diversifiseringseffekter mellom risikopåslagene i banken kapitalberegninger, men det er for tiden ingen gode systemer som kan beregne størrelser på slike fradragseffekter.

Sparebanken Telemark har valgt en konservativ tilnærming og ikke tatt med eventuelle diversifiseringseffekter til fradrag ved utarbeidelse av samlet kapitalbehov.

Beregnet økonomisk kapital (pilar 2)

I tillegg til minstekrav til ansvarlig kapital etter pilar 1, krever pilar 2 i kapitaldekningsregelverket at banken gjennomfører en intern kapitalvurderingsprosess (Internal Capital Adequacy Assessment Process - ICAAP) for å ta stilling til samlet kapitalbehov.

Det vurderte kapitalbehovet skal dekke risikoer som det ikke er tatt hensyn til i beregning av minimumskravet etter pilar 1.

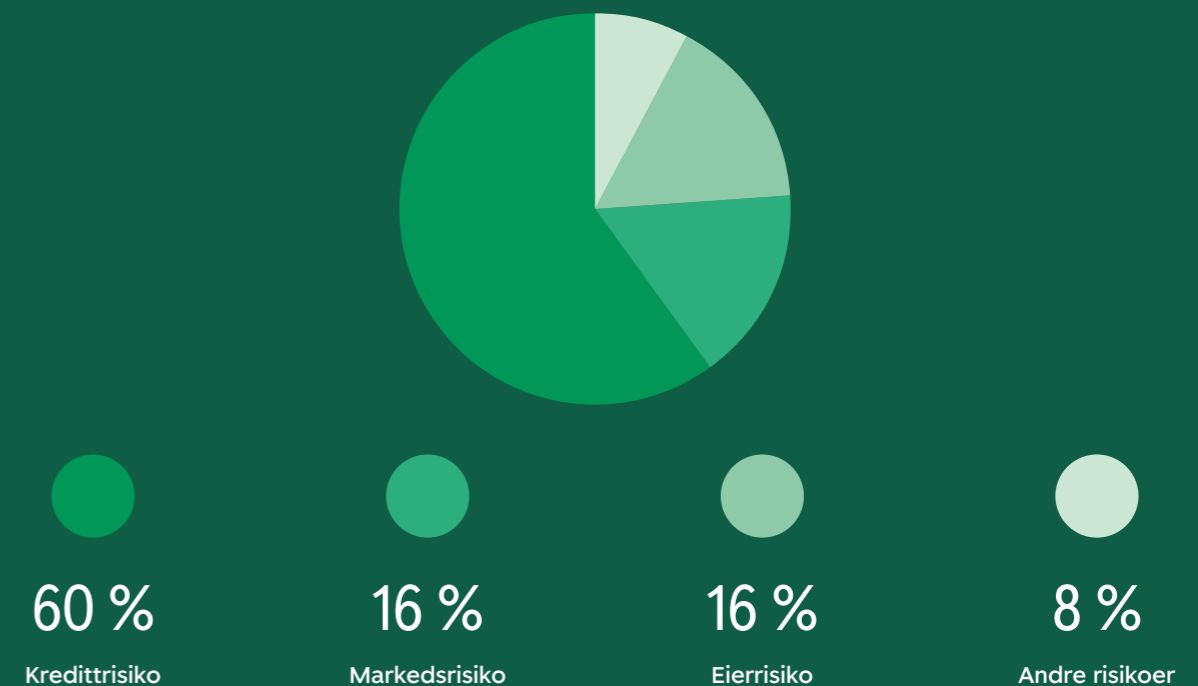
Sparebanken Telemarks vurderinger av risikonivå, kapitalbehov og kapitaldekning er beregnet med utgangspunkt i prognostisert balanse ved utgangen av 2020. Sparebanken Telemarks risiko tallfestes blant annet gjennom beregning av forventet tap og risikojustert kapital. For beregning av kredittrisiko benyttes modell utviklet av SpareBank 1 Alliansen. Modellen tar

utgangspunkt i statistiske beregninger og baserer seg på at den risikojusterte kapitalen skal dekke 99,9 % av mulige ventede tap. Beregning av risikojustert kapital for øvrige risikotyper baserer seg i større grad på kvalitative metoder.

Banken har gjennomført beregning av kapitalkrav knyttet til pilar 2 basert på prognostiserte tall per 31.12.2020, og med framskrivninger for årene 2021-2023. Beregningene er beheftet med usikkerhet.

Økonomisk kapital beskriver hvor stort kapitalbehov banken mener å ha for å dekke den faktiske risikoen i bankens strategiske plan. For kredittrisiko er det lagt til grunn statistiske metoder for beregning av risikojustert kapital og kvalitative metoder kombinert med stresstester for de fleste øvrige typer risiko.

Kapitalbehovet (pilar 2) fordelt på de ulike risikokategoriene for prognostisert 2020 (andel)

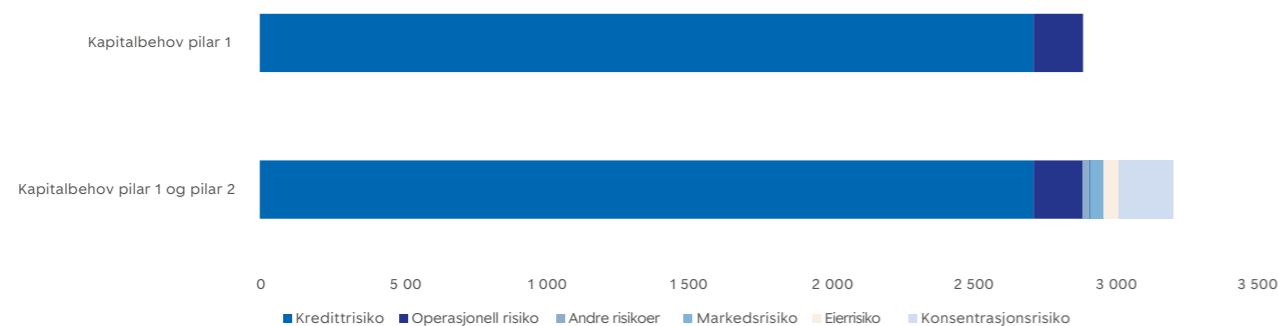

Figuren viser fordeling i forhold til vurdert kapitalbehov ved utgangen av 2020, hvorav konsentrasjonsrisiko innenfor enkeltforetak og bransje, høy utlånsvekst samt eierrisiko utgjør den største andelen.

Sammenligning av regulatorisk og beregnet pilar 2-krav

Sparebanken Telemarks kapitaldekningsmål skal sikre at banken har tilstrekkelig kapital til å oppfylle myndighetskrav i forhold til kapitaldekningsreglene, samt ivareta vernet av bankens eiere og långivere.

Internt beregnet kapitalbehov er for pilar 1 og pilar 2 beregnet til om lag 2,6 mrd. nok ved utgangen av 2020. Figuren nedenfor viser kapitalbehovsberegningen for Sparebanken Telemark

Kapitalmål og kapitalvurderinger

Resultater fra ICAAP prosessen gir føringer for risikotoleranse, kapitalbehov og de risikostrategier som vedtas av styret.

Gjennom ICAAP prosessen verifiseres det at:

- Banken har tilstrekkelig kapital til å tilfredsstille regulatoriske krav og interne styringsmål til kjernekapitaldekning, kapitaldekning og kapitalbuffer.
- Banken har tilstrekkelige kapital og kapitalbuffer til å gjennomføre planlagt budsjett og strategiske tiltak uten at soliditetsmålet er truet.
- Banken i bunnen av en alvorlig, men realistisk nedgangskonjunktur har en soliditet som ligger over regulatoriske minstekrav og interne styringsmål, og at det med stor grad av sannsynlighet kan gjennomføres tiltak for å bringe soliditeten tilbake til styringsmålene.

Bankens interne minimumskrav til ren kjernekapitaldekning er minimum 16,0 %, kjernekapitaldekning 17,0 % og kapitaldekning 19,0 %. Bankens interne fastsatte soliditetskrav inkluderer managementbuffer på 0,8 %-poeng. Banken har mål om uvektet kjernekapitalandel (LR) på 7,0 %.

Ved utgangen av 2020 hadde banken en ren kjernekapitaldekning på 17,2 (18,0) %, kjernekapitaldekning på 17,9 (19,0) % og kapitaldekning på 19,6 (20,9) % forholdsmessig konsolidert.

Banken er tilfredsstillende kapitalisert ut i fra den risiko som banken faktisk er eksponert mot og som det er avsatt kapital for under pilar 2, og i forhold til regulatoriske krav.

Vedlegg

Til dette dokumentet foreligger tabeller i et excel vedlegg.

Organisasjonsnummer: 937 891 334
Telefon: 915 02610

post@sb1telemark.no
sb1telemark.no

Postboks 188, 3901 Porsgrunn

Storgata 117, 3921 Porsgrunn